

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

અનામત રાખ્યાની તારીખ : ૧૦/૦૭/૨૦૨૬

જાહેર કર્યાની તારીખ : ૧૭/૦૭/૨૦૨૬

ગુજરાત હાઈકોર્ટ, અમદાવાદ ખાતે

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપ્લિકેશન નં. ૮૨૪૮/૨૦૨૬

મંજૂરી અને સહી માટે:

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી એ.એસ. સુપેહિયા

અને

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ સુશ્રી વૈભવી ડી. નાણાવટી

=====

રિપોર્ટિંગ માટે મંજૂર	હા	ના

=====

મેસર્સ વાઈબ્રન્ટ પ્રોડક્ટ્સ અને અન્ય

વિરુદ્ધ

ભારત સંઘ અને અન્ય

=====

ઉપસ્થિતિ:

અરજદાર(રો) નં. ૧, ૨ તરફે અમલ પરેશ દવે (૮૯૬૧)

અરજદાર(રો) નં. ૧, ૨ તરફે વકીલ શ્રી પરેશ એમ. દવે (૨૬૦)

સામાવાળા(ઓ) નં. ૧ થી ૩ તરફે સુશ્રી નિધિ વ્યાસ (૧૫૨૩)

=====

કોરમ: માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી એ.એસ. સુપેહિયા
અને
માનનીય ન્યાયમૂર્તિ સુશ્રી વૈભવી ડી. નાણાવટી

સીએવી ચુકાદો

(માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી એ.એસ. સુપેહિયા દ્વારા)

૧. અરજદારોએ, હાલની રિટ અરજીમાં, હેલ્થ સિક્યોરિટી સે નેશનલ સિક્યોરિટી સેસ રૂલ્સ, ૨૦૨૬ (ટૂંકમાં “સદર નિયમો”) ના નિયમ ૧૨(૪) ને હેલ્થ સિક્યોરિટી સે નેશનલ સિક્યોરિટી સેસ એક્ટ, ૨૦૨૫ (ટૂંકમાં “સદર સેસ એક્ટ”) ની કલમો ૪, ૫, ૩૫ અને પરિશિષ્ટ-૨ તેમજ ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ ૧૪ અને ૧૯(૧)(જી) ની સત્તા બહારનો (અલ્ટ્રા વાયર્સ) જાહેર કરવા માટેના નિર્દેશની માંગણી કરી છે. અરજદારોએ તારીખ ૨૨.૦૪.૨૦૨૬ ના હુકમને કાયદેસર અમાન્ય ઠેરવી રદ કરવા માટે વધુ અરજ કરી છે જેના દ્વારા સેસમાં મુક્તિ (એબેટમેન્ટ) માંગતી તેમની અરજી ફગાવી દેવામાં આવી છે.

સંક્ષિપ્ત હકીકતો

૨. અરજદારો પાન મસાલા (તમાકુ રહિત) ના ઉત્પાદન અને પુરવઠાના વ્યવસાયમાં રોકાયેલા છે, જેનું ટેરિફ આઈટમ નં. ૨૧૦૬૯૦૨૦ હેઠળ વર્ગીકરણ કરવામાં આવ્યું છે. આ માલ સેસ એક્ટ હેઠળ સેસ તેમજ સેન્ટ્રલ ગુડ્સ એન્ડ સર્વિસીસ ટેક્સ એક્ટ, ૨૦૧૭ (ટૂંકમાં ‘સીજીએસટી એક્ટ’) હેઠળ ગુડ્સ એન્ડ સર્વિસીસ ટેક્સ (ટૂંકમાં ‘જીએસટી એક્ટ’) ની વસૂલાત આકર્ષે છે. પાન મસાલા એ પાઉચ પેકિંગમાં વેચાતો અને સપ્લાય થતો ઉત્પાદન છે, અને આવા પાઉચ

ફોર્મ ફિલ એન્ડ સીલ (ટૂંકમાં 'એફએફએસ') મશીનો, એટલે કે ફોર્મ, ફિલ અને સીલ મશીનો, અને પ્રોફાઇલ પાઉચ મેકિંગ મશીનો જેવા પેકિંગ મશીનો પર બનાવવામાં આવે છે.

૨.૧ માર્ચ ૨૦૨૬ ના મહિનામાં, અરજદારોએ વધુ ૦૨ મશીનો સ્થાપિત કરવાનો પ્રસ્તાવ મૂક્યો હતો, અને તેથી અરજદારો દ્વારા ૧૨.૦૩.૨૦૨૬ ના રોજ ફેક્ટરી પરિસરમાં ૦૨ નવા મશીનોની સ્થાપના માટેની જાહેરાતની મંજૂરી અને પરવાનગી માંગતી જાણ કરવામાં આવી હતી.

૨.૨ અરજદારો દ્વારા વધુ એક મશીન સ્થાપિત કરવાનો પ્રસ્તાવ પણ મૂકવામાં આવ્યો હતો, અને તેથી અરજદારો દ્વારા આવા મશીન અંગેની માહિતી પણ રજૂ કરવામાં આવી હતી.

૨.૩ ક્ષેત્રીય આસિસ્ટન્ટ કમિશનરે તારીખ ૧૭.૦૩.૨૦૨૬ ના પત્ર દ્વારા અરજદારોને જાણ કરી હતી કે સદર ૦૨ મશીનોની ટેકનિકલ ચકાસણી અંગે ક્વોલિટી કાઉન્સિલ ઓફ ઇન્ડિયાનો ચકાસણી અહેવાલ પ્રાપ્ત થઈ ગયો છે, અને સેસ એક્ટ હેઠળ ચૂકવવાપાત્ર સેસની રકમ નક્કી કરતો આદેશ જારી થતાં જ અરજદારો નવા/વધારાના મશીનોની સ્થાપના માટે ઘોષણા રજૂ કરવા પાત્ર બનશે.

૨.૪ તમામ ૦૩ નવા મશીનોને અરજદારોની ફેક્ટરીમાં ૧૮.૦૩.૨૦૨૬ અને ૨૦.૦૩.૨૦૨૬ ની વચ્ચે સ્થાપિત કરવાની મંજૂરી આપવામાં આવી હતી, અને

તમામ ૦૩ નવા મશીનો ૨૦.૦૩.૨૦૨૬ થી સંપૂર્ણપણે સ્થાપિત અને કાર્યરત તરીકે ચકાસવામાં આવ્યા હતા.

૨.૫ અરજદારોએ, તેમના ફેક્ટરી પરિસરમાં, ૦૩ પેકિંગ મશીનો સ્થાપિત કર્યા અને તેમને ૨૦.૦૩.૨૦૨૬ ના રોજ કાર્યરત કર્યા.

૨.૬ અરજદારોનો એવો કેસ છે કે જો કે આ મશીનો ૧૯.૦૩.૨૦૨૬ સુધી અરજદારોની ફેક્ટરીમાં અસ્તિત્વમાં નહોતા, કારણ કે તેઓ સેસ એક્ટની ચાર્જિંગ કલમ ૪ હેઠળ વિચાર્યા મુજબ "નિર્દિષ્ટ માલના ઉત્પાદન માટે સ્થાપિત મશીનો" નહોતા, તેમ છતાં સદર નિયમોના નિયમ ૧૨ ના પેટા-નિયમ (૪) ની જોગવાઈને ધ્યાનમાં રાખીને આસિસ્ટન્ટ કમિશનર દ્વારા માર્ચ ૨૦૨૬ ના પ્રથમ ૧૯ દિવસ માટે સેસ વસૂલ કરવામાં આવ્યો છે અને ઉઘરાવવામાં આવ્યો છે. તેથી, સદર નિયમ રદ કરવો જરૂરી છે.

૨.૭ અરજદારોનો એવો કેસ છે કે માર્ચ ૨૦૨૬ ના સમગ્ર મહિના માટે પ્રશ્નવાળા ૦૩ નવા મશીનો માટે સેસ તરીકે અરજદારો દ્વારા જમા કરાયેલ કુલ રૂ. ૭,૬૮,૦૦,૦૦૦/- ની રકમ સામે, ૨૦.૦૩.૨૦૨૬ થી ૩૧.૦૩.૨૦૨૬ સુધીના સમયગાળા માટે પ્રમાણસર ધોરણે ચૂકવવાપાત્ર સેસની રકમ રૂ. ૨,૯૭,૨૯,૦૩૩/- હતી; અને તેથી રૂ. ૪,૭૦,૭૦,૯૬૭/- ની વધારાની રકમની મુકિત આપવી જરૂરી હતી અને વધારાની રકમ અરજદારોને પરત કરવાની હતી. ૦૧.૦૩.૨૦૨૬ થી ૧૯.૦૩.૨૦૨૬ સુધીના સમયગાળા માટે ૦૩ નવા મશીનોના સંદર્ભમાં સેસની જવાબદારી પેટે આ રીતે જમા કરાયેલ

વધારાની રકમ પાછી મેળવવા માટે, અરજદારોએ તારીખ ૧૦.૦૪.૨૦૨૬ ના રોજ મુકિત માટે ઔપચારિક અરજી રજૂ કરી હતી.

૨.૮ આ અરજી સદર નિયમોના નિયમ ૧૫(૨) સાથે વાંચતા સેસ એક્ટની કલમ ૫(૭) ને ધ્યાનમાં રાખીને દાખલ કરવામાં આવી હતી, જે જોગવાઈ કરે છે કે જ્યાં કોઈપણ મશીન પંદર દિવસ કે તેથી વધુ સમયગાળા માટે સતત બિન-કાર્યરત રહ્યું હોય, ત્યાં તે કલમ હેઠળ ગણતરી કરાયેલ સેસ નિર્ધારિત કરવામાં આવે તેવી શરતોને આધીન આવા બિન-કાર્યરત સમયગાળા માટે પ્રમાણસર ઘટાડવામાં આવશે. આ ત્રણ નવા મશીનો ૧૯.૦૩.૨૦૨૬ સુધી બિન-કાર્યરત રહ્યા હોવાથી કારણ કે આ ૦૩ મશીનો સ્વીકૃતપણે ૨૦.૦૩.૨૦૨૬ ના રોજ સ્થાપિત કરવામાં આવ્યા હતા અને કાર્યાન્વિત કરવામાં આવ્યા હતા, આ ૦૩ મશીનો વાસ્તવમાં માત્ર ૨૦.૦૩.૨૦૨૬ થી જ કાર્યરત હતા, અને તેથી સેસ એક્ટની કલમ ૫(૭) સાથે વાંચતા કલમ ૪ ની યોજના હેઠળ માર્ચ ૨૦૨૬ ના પ્રથમ ૧૯ દિવસ માટે આ મશીનો માટે સેસની રકમ ઘટાડવી જરૂરી હતી.

૨.૯ આસિસ્ટન્ટ કમિશનરે તારીખ ૨૨.૦૪.૨૦૨૬ ના રોજ એક આકારણી આદેશ પસાર કર્યો અને એવું ઠરાવીને અરજદારોની મુકિત અરજી ફગાવી દીધી કે સદર નિયમોના નિયમ ૧૫ હેઠળ મુકિત માત્ર ત્યારે જ માન્ય હતી જ્યારે પેકિંગ મશીનો સ્થાપિત કરવામાં આવ્યા હોય અને ત્યારબાદ સીલ કરવામાં આવ્યા હોય અને બિન-કાર્યરત કરવામાં આવ્યા હોય, પરંતુ અરજદારોનો કેસ મહિના દરમિયાન નવા મશીનોની સ્થાપના સંબંધિત હતો, અને પહેલેથી સ્થાપિત

મશીનોના કામચલાઉ બિન-કાર્યરત રહેવા સંબંધિત નહોતો. આસિસ્ટન્ટ કમિશનરે સદર નિયમોના નિયમ ૧૨ ના પેટા-નિયમ (૪) નો સંદર્ભ આપ્યો અને ઠરાવ્યું કે મહિના દરમિયાન ફેક્ટરીમાં મશીન ઉમેરવા, સ્થાપિત કરવા, હટાવવા અથવા અનઇન્સ્ટોલ કરવાના કિસ્સામાં સેસની ગણતરી કરવાના હેતુ માટે મહિના દરમિયાન કોઇપણ દિવસે સ્થાપિત મહત્તમ સંખ્યામાં મશીનો લેવાની જોગવાઈ છે, અને તદનુસાર મહિના દરમિયાન સ્થાપિત અને સંચાલિત તમામ મશીનો માટે સેસની ગણતરી કરવા અને વસૂલવા માટે ૨૦.૦૩.૨૦૨૬ ના રોજ ફેક્ટરીમાં સ્થાપિત પ્રશ્નવાળા ૦૩ મશીનોને પણ ધ્યાનમાં લેવાના હતા. આસિસ્ટન્ટ કમિશનરે સેન્ટ્રલ બોર્ડ ઓફ ઇન્ડાયરેક્ટ ટેક્સિસ એન્ડ કસ્ટમ્સ (ટૂંકમાં “સીબીઆઈસી”) દ્વારા પ્રકાશિત એક્ઝેક્યુ ના પ્રશ્ન નં. ૧૨ ના જવાબનો પણ સંદર્ભ આપ્યો અને ઠરાવ્યું કે સદર નિયમોના નિયમ ૧૫ સાથે વાંચતા સેસ એક્ટની કલમ ૫(૭) હેઠળ મુક્તિ સંબંધિત જોગવાઈઓ એવા કેસોમાં લાગુ પડતી હતી જ્યાં પહેલેથી સ્થાપિત અને કાર્યરત મશીન ઓછામાં ઓછા ૧૫ દિવસના સતત સમયગાળા માટે કામચલાઉ ધોરણે બંધ અને સીલ કરવામાં આવ્યું હોય; અને મુક્તિની જોગવાઈઓ પ્રસ્તુત કેસમાં લાગુ પડતી ન હતી, જ્યાં મશીનો મહિના દરમિયાન નવા સ્થાપિત કરવામાં આવ્યા હતા અને કાર્યરત થયા પછી સીલિંગ અથવા બંધ કરવાને આધીન નહોતા.

અરજદારો વતી રજૂઆતો :

૩. વિદ્વાન વકીલ શ્રી પરેશ એમ. દવેએ રજૂઆત કરી છે કે સેસ એક્ટની કલમ ૪ હેઠળ સેસની વસૂલાત નિર્દિષ્ટ માલના ઉત્પાદન માટે "સ્થાપિત મશીનો" પર છે. આમ, સેસ, જે પાન મસાલા જેવા નિર્દિષ્ટ માલના ઉત્પાદન પરનો કર છે, તે કરપાત્ર વ્યક્તિની ફેક્ટરીમાં વાસ્તવમાં સ્થાપિત મશીનો પર લાદવામાં આવેલી વસૂલાત છે, જે માલના ઉત્પાદન માટે ચલાવવામાં આવ્યા હતા. જો મશીનો સ્થાપિત ન થયા હોય અને તેથી નિર્દિષ્ટ માલના ઉત્પાદન માટે ઉપયોગમાં લેવાયા ન હોય, તો તે સમયગાળા માટે આવા મશીનો પર કોઈ સેસ વસૂલ કરી શકાતો નથી અને ઉઘરાવી શકાતો નથી જેના માટે તેઓ બિલકુલ સ્થાપિત નહોતા, અને પરિણામે બિન-અસ્તિત્વ ધરાવતા મશીનો હતા. પરંતુ સદર નિયમોનો નિયમ ૧૨(૪) એવી પરિસ્થિતિમાં પરિણમે છે જ્યાં ફેક્ટરીમાં સ્થાપિત ન હોય તેવા મશીનો પર સેસ વસૂલ કરવામાં આવે છે અને ઉઘરાવવામાં આવે છે, અને તેથી આ નિયમ સેસ એક્ટની કલમ ૪(૧) ની ચાર્જિંગ જોગવાઈની સત્તા બહારનો છે.

૩.૧ એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે સેસ એક્ટની કલમ ૫ એ ચંત્રણા જોગવાઈ છે, જે કરપાત્ર વ્યક્તિ દ્વારા જાહેર કર્યા મુજબ (૧) મશીનોની ઝડપ, (૨) પાઉચમાં પેક કરાયેલ નિર્દિષ્ટ માલનું વજન વગેરે જેવા વિવિધ પરિબલોના આધારે સેસની ગણતરી કરવાની જોગવાઈ કરે છે; અને આમ સેસની ગણતરી હાલના/સ્થાપિત મશીન પર અને આવા સ્થાપિત મશીનોનો ઉપયોગ કરીને પાઉચમાં પેક કરાયેલા માલના વજન પર આધારિત છે. સેસ એક્ટની કલમ ૫(૧) સ્પષ્ટ કરે છે કે સેસની ગણતરી સ્થાપિત અને કાર્યરત મશીન પર

આધારિત છે, બિન-અસ્તિત્વ ધરાવતા મશીનો પર નહીં. પરંતુ સદર નિયમોનો નિયમ ૧૨(જ) એવી પરિસ્થિતિમાં પરિણમે છે જ્યાં ફેક્ટરીમાં સ્થાપિત ન હોય તેવા મશીનો પર સેસ વસૂલ કરવામાં આવે છે અને ઉઘરાવવામાં આવે છે, અને તેથી આ નિયમ સેસ એક્ટની કલમ ૫ ની ચંત્રણા જોગવાઈની સત્તા બહારનો છે.

૩.૨ એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે સેસ એક્ટની કલમ ૫ ની પેટા-કલમ (૨) એવી પરિસ્થિતિનો સંદર્ભ આપે છે જ્યાં નિર્દિષ્ટ માલનું ઉત્પાદન મશીનની સહાયથી સંપૂર્ણપણે અથવા આંશિક રીતે કરવામાં આવ્યું હતું, અને આ જોગવાઈ આવી પરિસ્થિતિમાં સેસની ગણતરી કરવાની પદ્ધતિ નક્કી કરે છે. ચંત્રણા જોગવાઈનો આ ભાગ દર્શાવે છે કે વસૂલાત મશીનની સહાયથી "ઉત્પાદિત" નિર્દિષ્ટ માલ પર હતી, અને તદનુસાર કરપાત્ર વ્યક્તિની ફેક્ટરીમાં કાર્યરત મશીનનું અસ્તિત્વ એ સેસ એક્ટ હેઠળ સેસની ગણતરી કરવા માટે પૂર્વશરત છે.

૩.૩ એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે સેસ એક્ટની કલમ ૫ ની પેટા-કલમ (૩) "કરપાત્ર વ્યક્તિની ફેક્ટરીમાં સ્થાપિત દરેક મશીન માટે" ગણતરી કરેલ રકમના સરવાળા તરીકે સેસ ઉઘરાવવાની જોગવાઈ કરે છે, અને આમ ચંત્રણા કલમનો આ ભાગ પણ દર્શાવે છે કે ફેક્ટરીમાં સ્થાપિત મશીનો માટે સેસની ગણતરી કરવામાં આવે છે, ફેક્ટરીમાં સ્થાપિત ન હોય તેવા બિન-અસ્તિત્વ ધરાવતા મશીનો માટે નહીં. પરંતુ સદર નિયમોનો નિયમ ૧૨(જ) એવી પરિસ્થિતિમાં પરિણમે છે જ્યાં ફેક્ટરીમાં સ્થાપિત ન હોય તેવા મશીનો પર સેસ વસૂલ કરવામાં આવે છે અને ઉઘરાવવામાં આવે છે, અને તેથી આ નિયમ સેસ

એક્ટની કલમ ૫(૨) સાથે વાંચતા કલમ ૫(૩) ની યંત્રણા જોગવાઈની સત્તા બહારનો છે.

૩.૪ એવી દલીલ કરવામાં આવે છે કે સેસ એક્ટની કલમ ૫ ની પેટા-કલમ (૭) જ્યાં કોઈપણ મશીન "બિન-કાર્યરત" રહ્યું હોય ત્યાં સેસમાં મુકિતની જોગવાઈ કરે છે. સેસ એક્ટની કલમ ૫(૭) ફરજિયાતપણે "બિન-કાર્યરત" મશીનના કિસ્સામાં સેસની કોઈપણ રકમની ગણતરી ન કરવાની (અને તેથી વસૂલ ન કરવાની) જોગવાઈ કરે છે જ્યાં મશીન સતત ૧૫ દિવસ કે તેથી વધુ સમયગાળા માટે "બિન-કાર્યરત" રહ્યું હોય. પરંતુ સદર નિયમોનો નિયમ ૧૨(૪) એવી પરિસ્થિતિમાં પરિણમે છે જ્યાં મહિનાના તે દિવસો માટે પણ સેસ ચૂકવવાપાત્ર બને છે જ્યારે મશીન "બિન-કાર્યરત" રહ્યું હતું કારણ કે મશીન કરપાત્ર વ્યક્તિની ફેક્ટરીમાં સ્થાપિત ન હતું. વાદગ્રસ્ત નિયમ સેસ ચૂકવવાની પ્રક્રિયા નક્કી કરતી વખતે વસૂલાતમાં પરિણમી શકે નહીં; અને તેથી સદર નિયમોના નિયમ ૧૨(૪) ની જોગવાઈ સેસ એક્ટની કલમ ૫(૭) ની સત્તા બહારની છે.

૩.૫ એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે સેસ એક્ટની કલમ ૫(૧) ની યંત્રણા જોગવાઈ સેસ એક્ટના પરિશિષ્ટ-૨ માં નિર્દિષ્ટ રકમ અનુસાર સેસની ગણતરી કરવાની જોગવાઈ કરે છે, જે સંપૂર્ણ અથવા આંશિક રીતે "મશીન-આધારિત" પ્રક્રિયાઓને લાગુ પડે છે. મશીન-આધારિત પ્રક્રિયા માટે મશીનનું અસ્તિત્વ એ સેસ એક્ટના પરિશિષ્ટ-૨ ના કોષ્ટક-૧ હેઠળ સેસની રકમ/દરની પ્રયોજ્યતા માટે ફરજિયાત શરત છે. મશીન-આધારિત પ્રક્રિયા માટે આ પરિશિષ્ટ હેઠળ

સેસની રકમની ગણતરી "મશીન" ની મહત્તમ રેટેડ ઝડપના આધારે કરવાની છે; અને આમ સેસ એક્ટની કલમ ૫(૧) હેઠળ સેસની ગણતરી કરવા માટે ફેક્ટરીમાં મશીન અસ્તિત્વમાં હોવું જોઈએ (એટલે કે સ્થાપિત હોવું જોઈએ). માસિક પ્રતિ-મશીન આધારે સેસની રકમ સેસ એક્ટના પરિશિષ્ટ-૨ ના કોષ્ટક-૧ ના કોલમ ૪ હેઠળ નિર્દિષ્ટ કરવામાં આવી છે, અને તેના પરથી સ્પષ્ટ થાય છે કે સેસની ગણતરી પ્રતિ-મશીન આધારે કરવાની છે, જે દર્શાવે છે કે મશીનનું અસ્તિત્વ અને સ્થાપના એ કરપાત્ર વ્યક્તિ પાસેથી વસૂલવાપાત્ર સેસની ગણતરી માટે પૂર્વશરત છે. પરંતુ સદર નિયમોનો નિયમ ૧૨(૪) એવી પરિસ્થિતિ ઊભી કરે છે જ્યાં ચૂકવવાપાત્ર સેસની ગણતરી ફેક્ટરીમાં સ્થાપિત ન હોય તેવા મશીન માટે પણ કરવામાં આવે છે, કારણ કે જો મશીન મહિના દરમિયાન કોઈપણ દિવસે સ્થાપિત કરવામાં આવ્યું હોય તો જ્યારે મશીન અસ્તિત્વમાં ન હતું તેવા સમયગાળા માટે પણ સેસ વસૂલવાની જોગવાઈ આ નિયમ કરે છે. આમ, સદર નિયમોનો નિયમ ૧૨(૪) સેસ એક્ટના પરિશિષ્ટ ૨ ની પણ સત્તા બહારનો છે.

૩.૬ એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે કોઈપણ કરની વસૂલાત નિયમ દ્વારા લાદી શકાતી નથી, કારણ કે નિયમ અથવા વિનિયમ કારોબારી દ્વારા પ્રત્યાયોજિત કાયદા ઘડતર માટેની સત્તાઓનો ઉપયોગ કરીને બનાવવામાં આવે છે. કોઈપણ કર માત્ર સંસદ અથવા વિધાનસભાના અધિનિયમ દ્વારા જ લાદી શકાય છે, જ્યારે સરકાર દ્વારા બનાવેલા નિયમો હેઠળ સંસદ અથવા વિધાનસભા દ્વારા માન્ય રીતે લાદવામાં આવેલા કરની વસૂલાત અને પુનઃપ્રાપ્તિ

માટેની પ્રક્રિયા જ પૂરી પાડી શકાય છે. પરંતુ પ્રસ્તુત કેસમાં, કરપાત્ર વ્યક્તિની ફેક્ટરીમાં સ્થાપિત ન હોય તેવા મશીનો માટે પણ સદર નિયમોના નિયમ ૧૨(જ) ના આધારે સેસની વસૂલાત ઊભી કરવામાં આવી છે. નિયમ ૧૨ નો પેટા-નિયમ (જ) ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ ૧૪ ની સત્તા બહારનો છે, કારણ કે આ જોગવાઈને સેસ એક્ટની ચાર્જિંગ અને ચંત્રણા જોગવાઈઓ દ્વારા પ્રાપ્ત કરવા માંગતા ઉદ્દેશ્ય સાથે કોઈ સંબંધ નથી.

૩.૭ એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે નવી નોંધાયેલ વ્યક્તિ, એટલે કે, પ્રથમ વખત આવા મશીનો પર નિર્દિષ્ટ માલનું ઉત્પાદન શરૂ કરનાર અને નવા મશીનો સ્થાપિત કરનાર ઉત્પાદકે સ્થાપના શરૂ થયા ત્યારથી મશીનો પર સેસ ચૂકવવો જરૂરી છે, અગાઉના સમયગાળા માટે નહીં. જો અરજદારો નવા નોંધાયેલા વ્યક્તિઓ હોત, તો અરજદારોએ ૨૦.૦૩.૨૦૨૬ સુધી પ્રશ્નવાળા ત્રણ મશીનો પર સેસ ચૂકવવો પડ્યો ન હોત કારણ કે તે સમયે ક્ષેત્રીય મહેસૂલ અધિકારી દ્વારા મશીનો સ્થાપિત કરવાની મંજૂરી આપવામાં આવી હતી અને પરિણામે અરજદારોએ ૨૦.૦૩.૨૦૨૬ સુધીમાં આવા મશીનો સ્થાપિત કર્યા હતા. સદર નિયમોના નિયમ ૧૨ ના પેટા-નિયમ (૧) ની જોગવાઈ પણ એક સંકેત છે કે સેસની વસૂલાત માત્ર સ્થાપિત મશીનો પર છે, અને જે મશીનો સ્થાપિત ન હતા તેના પર નથી, એટલે કે જે સમયગાળા દરમિયાન મશીનો સ્થાપિત ન હતા તે સમયગાળા માટે નથી. પરંતુ અગાઉથી અસ્તિત્વમાં રહેલા નોંધાયેલા વ્યક્તિનો કેસ જે નવા મશીનો સ્થાપિત કરે છે તે સદર નિયમોના નિયમ ૧૨ ના પેટા-નિયમ (જ) હેઠળ આવરી લેવામાં આવ્યો છે; અને અરજદારો જેવા વ્યક્તિ માટે,

આ નિયમ માસિક સેસ જવાબદારીની ગણતરી માટે મહિના દરમિયાન કોઈપણ દિવસે સ્થાપિત મહત્તમ સંખ્યામાં મશીનો લેવાની જોગવાઈ કરે છે. અરજદારો નોંધાયેલા વ્યક્તિઓ હતા જેમણે ૦૧.૦૨.૨૦૨૬ થી સેસ ચૂકવવાનું શરૂ કર્યું હતું, અને તેથી આસિસ્ટન્ટ કમિશનરે સદર નિયમોના નિયમ ૧૨ ના પેટા-નિયમ (૪) પર આધાર રાખ્યો છે અને માર્ચ ૨૦૨૬ ના સમગ્ર મહિના માટે ત્રણ નવા મશીનો માટે સેસની વસૂલાતને માન્ય રાખી છે, ભલે આ મશીનોની સ્થાપના માત્ર ૨૦.૦૩.૨૦૨૬ ના રોજ શરૂ થઈ હતી અને પૂર્ણ થઈ હતી. આસિસ્ટન્ટ કમિશનરની આ કાર્યવાહી અને હુકમ સદર નિયમોના નિયમ ૧૨(૪) પર આધારિત છે, અને આ જોગવાઈ અરજદારો જેવા ઉત્પાદક સાથે, જે મહિનાની મધ્યમાં નવા મશીનો સ્થાપિત કરે છે, તેની સાથે નવા નોંધાયેલા વ્યક્તિની સરખામણીમાં અલગ અને ભેદભાવપૂર્ણ રીતે વ્યવહાર કરે છે, કારણ કે ફેક્ટરીમાં મશીનોની સ્થાપના શરૂ ન થાય ત્યાં સુધી નવી નોંધાયેલી વ્યક્તિએ મશીનો પર સેસ ચૂકવવો પડતો નથી. તેથી વાદગ્રસ્ત જોગવાઈ ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ ૧૪ ની સત્તા બહારની છે.

૩.૮ એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે મુક્તિ માટેની શરતો તદનુસાર સદર નિયમોના નિયમ ૧૫ ના આધારે નિર્ધારિત કરવામાં આવી છે. સદર નિયમોના નિયમ ૧૫ નો પેટા-નિયમ (૧) સ્પષ્ટ કરે છે કે શરતો આ છે: (૧) સ્થાપિત મશીન બિન-કાર્યરત રહે તે પહેલાં યોગ્ય અધિકારીને અગાઉથી જાણ કરવી, (૨) વાસ્તવમાં પેકિંગ મશીન ન ચલાવવું, અને (૩) મશીન પર નિર્દિષ્ટ માલનું ઉત્પાદન ન કરવું. આ તમામ શરતો દર્શાવે છે કે જ્યારે મશીન ચલાવવામાં ન

આવ્યું હોય ત્યારે અન્યથા ચૂકવવાપાત્ર સેસમાંથી મુક્તિ આપવામાં આવે છે. સદર નિયમોનો નિયમ ૧૫ ક્યાંય એવી જોગવાઈ કરતો નથી કે જો મશીન ૧૫ કે તેથી વધુ સતત દિવસો સુધી બિલકુલ સ્થાપિત ન હોવાના કારણે ચલાવવામાં ન આવ્યું હોય તો માસિક ધોરણે સેસ ચૂકવવાની જવાબદારીમાંથી મુક્તિ આપવામાં આવશે નહીં.

સામાવાળાઓ વતી રજૂઆતો :

૪. હાલની અરજીનો વિરોધ કરતાં, સામાવાળા સત્તાવાળાઓ વતી ઉપસ્થિત વિદ્વાન પરિષ્ઠ સ્ટેનિંગ કાઉન્સેલ સુશ્રી નિધિ વ્યાસે રજૂઆત કરી છે કે અરજદારો અધિનિયમ તેમજ નિયમોની યોજનાનું ખોટું અર્થઘટન કરી રહ્યા છે. તેમણે રજૂઆત કરી છે કે સદર નિયમોનો નિયમ ૧૨(૪), જેને અરજદારો અલ્ટ્રા વાયર્સ જાહેર કરાવવા માંગે છે, તે માલના કરદાતા/ઉત્પાદક દ્વારા સ્થાપિત મશીનોની સંખ્યા અનુસાર નહીં પરંતુ મશીનોની ક્ષમતા મુજબ માલના ઉત્પાદન પર સેસ લાદવાના અધિનિયમના ઇરાદાને ધ્યાનમાં રાખીને બનાવવામાં આવ્યો છે.

૪.૧ એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે અરજદારોએ સેસ એક્ટની કલમ ૫(૭) ની દ્રષ્ટિએ સદર નિયમોના નિયમ ૧૫ હેઠળ મુક્તિ આપવા માટે અરજી દાખલ કરી હતી, જેને સક્ષમ સત્તાધિકારી દ્વારા ફગાવી દેવામાં આવી છે. તેમણે રજૂઆત કરી છે કે સદર નિયમોના નિયમ ૧૫ નું સ્પષ્ટીકરણ સ્થાપિત મશીનોનો સંદર્ભ આપે છે, જે કાર્યરત મશીનો છે જે મુક્તિના સમયગાળા દરમિયાન બિન-કાર્યરત

બન્યા છે. એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે, પ્રસ્તુત કેસમાં, અરજદારોના મશીનો પૈકી કોઈ પણ બિન-કાર્યરત બન્યું નથી. એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે સદર નિયમોના નિયમ ૧૫ ની જોગવાઈઓને સેસ એક્ટની કલમ ૫ ની પેટા-કલમ (૭) ની જોગવાઈઓ સાથે જોડીને વાંચવી પડશે, જે નિર્ધારિત કરે છે કે મશીન સતત ૧૫ દિવસના સમયગાળા માટે બિન-કાર્યરત રહેવું જોઈએ.

૪.૨ એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે, પ્રસ્તુત કેસમાં, અરજદારોએ મહિના દરમિયાન નવા મશીનો સ્થાપિત કર્યા હતા જેમાં અન્ય મશીનો સાથે ઉત્પાદન હાથ ધરવામાં આવ્યું હતું, અને તેથી, આવા સંજોગોમાં, સદર નિયમોના નિયમ ૧૫ સાથે વાંચતા નિયમ ૧૨(૪) ની જોગવાઈને રદ કરી શકાય નહીં અથવા અલ્ટ્રા વાયર્સ જાહેર કરી શકાય નહીં.

સેસની ગણતરીની વૈધાનિક યોજનાનું વિશ્લેષણ:

૫. અમે સૌ પ્રથમ વૈધાનિક યોજના હેઠળ સેસની ગણતરી સાથે વ્યવહાર કરી શકીએ છીએ. અરજદારો એવી ઘોષણા માંગી રહ્યા છે કે સદર નિયમોનો નિયમ ૧૨(૪) એ સેસ એક્ટની કલમો ૪, ૫ અને ૩૫ અને પરિશિષ્ટ-૨ તેમજ ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ ૧૪ અને ૧૯(૧)(જી) ની જોગવાઈઓની સત્તા બહારનો છે.

૬. જોગવાઈની બંધારણીય માન્યતા સામેનો પડકાર અરજદારો દ્વારા ૨૦.૦૩.૨૦૨૬ ના રોજ નવા મશીનોની સ્થાપનામાંથી ઉદ્ભવે છે. ત્યારબાદ, અરજદારોને સદર નિયમોના નિયમ ૧૨(૪) ની જોગવાઈઓ મુજબ માર્ચ,

૨૦૨૬ ના સમગ્ર મહિના માટે સેસ ચૂકવવા માટે જવાબદાર બનાવવામાં આવ્યા હતા.

૭. સદર નિયમોના નિયમ ૧૨(૪) નો સાચો અર્થ સુનિશ્ચિત કરવા માટે, સેસ એક્ટની કલમ ૪ અને ૫ ની જોગવાઈઓની યોજનાની તપાસ કરવી જરૂરી છે. તે નીચે મુજબ વંચાય છે:

“પ્રકરણ ૩

કલમ ૪ : સેસની વસૂલાત અને ઉઘરાણી

(૧) પરિશિષ્ટ ૧ માં ઉલ્લેખિત નિર્દિષ્ટ માલના ઉત્પાદન માટે દરેક કરપાત્ર વ્યક્તિ દ્વારા સ્થાપિત મશીનો અથવા તેના દ્વારા હાથ ધરવામાં આવતી અન્ય પ્રક્રિયાઓ પર, પરિશિષ્ટ ૨ માં નિર્દિષ્ટ રકમ મુજબ અને કલમ ૫ માં પૂરી પાડવામાં આવેલી રીતે ગણતરી કરીને, હેલ્થ સિક્યોરિટી સે નેશનલ સિક્યોરિટી સેસ તરીકે ઓળખાતો સેસ લાદવામાં આવશે અને ઉઘરાવવામાં આવશે.

(૨) પેટા-કલમ (૧) હેઠળ લાદવાપાત્ર સેસ તે સમયે અમલમાં રહેલા કોઈપણ કાયદા હેઠળ નિર્દિષ્ટ માલ પર વસૂલવાપાત્ર અન્ય કોઈપણ ડ્યુટી અથવા કર ઉપરાંત રહેશે.

(૩) જો કેન્દ્ર સરકારને સંતોષ થાય કે જાહેર હિતમાં તેમ કરવું જરૂરી છે, તો તે જાહેરનામા દ્વારા, કોઈપણ કરપાત્ર વ્યક્તિ અથવા કરપાત્ર

વ્યક્તિઓના વર્ગને, બિનશરતી રીતે અથવા આવી શરતોને આધીન, સદર જાહેરનામામાં નિર્દિષ્ટ કરવામાં આવે તેવા સમયગાળા માટે આ કલમ હેઠળ લાદવાપાત્ર સમગ્ર અથવા સેસના કોઈપણ ભાગમાંથી મુક્તિ આપી શકે છે.

પ. સેસની ગણતરીની રીત

(૧) કલમ ૪ માં ઉલ્લેખિત સેસની ગણતરી આ કલમની જોગવાઈઓ અનુસાર સંબંધિત પ્રક્રિયા, મશીનની ઝડપ અથવા અન્ય પ્રક્રિયાઓની ક્ષમતા અને પાઉચ, ટીન અથવા અન્ય કન્ટેનરમાં પેક કરાયેલ નિર્દિષ્ટ માલના વજનના આધારે, કરપાત્ર વ્યક્તિ દ્વારા જાહેર કર્યા મુજબ અને જ્યાં લાગુ પડતું હોય ત્યાં કલમ ૯ હેઠળ યોગ્ય અધિકારી દ્વારા ચકાસાયેલ અથવા માપાંકિત કર્યા મુજબ, અને પ્રક્રિયા, ઝડપ અથવા ક્ષમતા અને વજનના આવા સંયોજન માટે પરિશિષ્ટ ૨ માં નિર્દિષ્ટ રકમ પર કરવામાં આવશે.

(૨) જ્યાં નિર્દિષ્ટ માલનું ઉત્પાદન મશીનની સહાયથી સંપૂર્ણપણે અથવા આંશિક રીતે કરવામાં આવે છે, ત્યાં કરપાત્ર વ્યક્તિ પાસેથી સેસ નીચે મુજબ લાદવામાં આવશે અને ઉઘરાવવામાં આવશે —

(એ) પ્રતિ મિનિટ પાઉચ, ટીન અથવા કન્ટેનરની સંખ્યામાં માપવામાં આવતી મશીનની મહત્તમ રેટેડ ઝડપના સંદર્ભમાં;

(બી) પાઉચ, ટીન અથવા કન્ટેનરમાં પેક કરાયેલ નિર્દિષ્ટ માલના અનુરૂપ વજન માટે;

(સી) તેમાં પૂરી પાડવામાં આવેલી આવી રેટેડ ઝડપ અને વજન સામે પરિશિષ્ટ ૨ ના કોષ્ટક ૧ માં કોલમ (૪) માં નિર્દિષ્ટ સેસની માસિક રકમ પર.

(૩) કલમ ૪ હેઠળ ચૂકવવાપાત્ર સેસ કરપાત્ર વ્યક્તિની ફેક્ટરીમાં સ્થાપિત દરેક મશીન માટે પેટા-કલમ (૨) હેઠળ ગણતરી કરાયેલ સેસનો સરવાળો રહેશે અને જ્યાં આવી કરપાત્ર વ્યક્તિ એક કરતાં વધુ ફેક્ટરીમાં સ્થાપિત મશીનોની માલિકી ધરાવતી હોય, કબજો ધરાવતી હોય, લીઝ પર રાખતી હોય અથવા અન્યથા નિયંત્રિત કરતી હોય, ત્યાં આવી દરેક ફેક્ટરી માટે સેસની ગણતરી અલગથી કરવામાં આવશે.

(૪) જ્યાં કરપાત્ર વ્યક્તિ દ્વારા મશીનની સહાય વિના સંપૂર્ણપણે માનવીય પ્રક્રિયા દ્વારા નિર્દિષ્ટ માલનું ઉત્પાદન કરવામાં આવે છે, ત્યાં આવી માનવીય પ્રક્રિયાની ક્ષમતા અથવા પાઉચ, ટીન અથવા કન્ટેનરમાં પેક કરાયેલ નિર્દિષ્ટ માલના વજનને ધ્યાનમાં લીધા વિના પરિશિષ્ટ ૨ ના કોષ્ટક ૨ માં કોલમ (૪) માં નિર્દિષ્ટ માસિક રકમ પર દરેક ફેક્ટરી માટે કરપાત્ર વ્યક્તિ પાસેથી સેસ લાદવામાં આવશે અને ઉઘરાવવામાં આવશે.

(પ) પેટા-કલમ (જ) ના હેતુઓ માટે, કરપાત્ર વ્યક્તિ માત્ર ત્યારે જ મશીનની સહાય વિના સંપૂર્ણપણે માનવીય પ્રક્રિયા દ્વારા નિર્દિષ્ટ માલના ઉત્પાદનમાં રોકાયેલ હોવાનું માનવામાં આવશે જ્યાં નિર્દિષ્ટ માલના ઉત્પાદનની પ્રક્રિયાના કોઈપણ ભાગને કરવા, સહાય કરવા અથવા પૂર્ણ કરવા માટે સક્ષમ કોઈ મશીન કરપાત્ર વ્યક્તિની ફેક્ટરીમાં સ્થાપિત ન હોય.

(ઙ) પેટા-કલમ (ર) અથવા પેટા-કલમ (જ) હેઠળ નિર્ધારિત સેસ દરેક મહિના માટે અથવા તેના ભાગ માટે ચૂકવવાપાત્ર રહેશે અને નિર્ધારિત કરવામાં આવે તેવી મુક્તિ અથવા અન્ય શરતોને આધીન રહેશે.

(ઝ) જ્યાં કોઈપણ મશીન અથવા માનવીય પ્રક્રિયા એકમ સતત પંદર દિવસ કે તેથી વધુ સમયગાળા માટે બિન-કાર્યરત રહે છે, ત્યાં આ કલમ હેઠળ ગણતરી કરાયેલ સેસ, નિર્ધારિત કરવામાં આવે તેવી શરતોને આધીન, આવી બિન-કામગીરીના સમયગાળા માટે પ્રમાણસર ઘટાડવામાં આવશે.”

૮. સેસ એક્ટનું પ્રકરણ-૩ સેસની વસૂલાત અને ઉઘરાણી સાથે વ્યવહાર કરે છે. સેસ એક્ટની કલમ ૪ દરેક કરપાત્ર વ્યક્તિ પાસેથી સેસ એક્ટના પરિશિષ્ટ-૧ માં ઉલ્લેખિત નિર્દિષ્ટ માલના ઉત્પાદન માટે તેના દ્વારા “સ્થાપિત મશીનો અથવા હાથ ધરવામાં આવતી અન્ય પ્રક્રિયાઓ” પર સેસ એક્ટના પરિશિષ્ટ-૨ માં નિર્દિષ્ટ રકમ પર અને સેસ એક્ટની કલમ ૫ માં પૂરી પાડવામાં આવેલી રીતે

ગણતરી કરીને સેસ લાદવાની અને ઉઘરાવવાની જોગવાઈ કરે છે. સેસ એક્ટની કલમ ૫ કરપાત્ર વ્યક્તિ દ્વારા જાહેર કર્યા મુજબ અને સેસ એક્ટની કલમ ૯ હેઠળ યોગ્ય અધિકારીઓ દ્વારા ચકાસાયેલ અથવા માપાંકિત કર્યા મુજબ સંબંધિત પ્રક્રિયા, મશીનની ઝડપ અથવા અન્ય પ્રક્રિયાઓની ક્ષમતા અને પાઉચ, ટીન અથવા અન્ય કન્ટેનરમાં પેક કરાયેલ નિર્દિષ્ટ માલના વજન પર અને પ્રક્રિયા, ઝડપ અથવા ક્ષમતા અને વજનના આવા સંયોજન માટે સેસ એક્ટના પરિશિષ્ટ-૨ માં નિર્દિષ્ટ રકમ પર સેસની ગણતરીનો સંદર્ભ આપે છે. આમ, સેસની ગણતરીની રીત ત્રણ પરિમાણો પર આધારિત છે એટલે કે “૧) પ્રક્રિયાનું સંયોજન, ૨) ઝડપ અથવા ક્ષમતા અને ૩) કરદાતા દ્વારા સ્થાપિત કરાયેલા મશીનોમાં પ્રક્રિયા કરાયેલા અને ઉત્પાદિત નિર્દિષ્ટ માલનું વજન.”

૯. સેસ એક્ટની કલમ ૫ ની પેટા-કલમ (૨) હેઠળની ત્રણ કલમો (એ) પ્રતિ મિનિટ પાઉચ, ટીન અથવા કન્ટેનરની સંખ્યામાં માપવામાં આવતી મશીનની “મહત્તમ રેટેડ ઝડપ”, (બી) પાઉચ, ટીન અથવા કન્ટેનરમાં પેક કરાયેલ નિર્દિષ્ટ માલના અનુરૂપ વજન, અને (સી) તેમાં પૂરી પાડવામાં આવેલી આવી રેટેડ ઝડપ અને વજન સામે સેસ એક્ટના પરિશિષ્ટ-૨ ના કોષ્ટક-૧ ના કોલમ-૪ માં નિર્દિષ્ટ સેસની માસિક રકમના સંદર્ભમાં ઉત્પાદિત નિર્દિષ્ટ માલ પર કરપાત્ર વ્યક્તિ પાસેથી ઉઘરાવવા માટે સેસ લાદવાની જોગવાઈ કરે છે.

૧૦. સેસ એક્ટની કલમ ૫ ની પેટા-કલમ (૩) નિર્ધારિત કરે છે કે સેસ એક્ટની કલમ ૪ હેઠળ ચૂકવવાપાત્ર સેસ કરપાત્ર વ્યક્તિની ફેક્ટરીમાં સ્થાપિત દરેક

મશીન માટે સેસ એક્ટની કલમ ૫ ની પેટા-કલમ (૨) હેઠળ ગણતરી કરાયેલ સેસનો સરવાળો રહેશે. સેસ એક્ટની પેટા-કલમ (૬) જોગવાઈ કરે છે કે સેસ એક્ટની કલમ ૫ ની પેટા-કલમ (૨) અથવા પેટા-કલમ (૪) હેઠળ નિર્ધારિત સેસ દરેક મહિના માટે અથવા તેના ભાગ માટે ચૂકવવાપાત્ર રહેશે અને નિર્ધારિત કરવામાં આવે તેવી મુક્તિ અથવા અન્ય શરતોને આધીન રહેશે. છેલ્લે, સેસ એક્ટની કલમ ૫ ની પેટા-કલમ (૭) તે મશીનો સાથે વ્યવહાર કરે છે જે સતત ૧૫ દિવસ કે તેથી વધુ સમયગાળા માટે બિન-કાર્યરત રહે છે, અને સેસની ગણતરી આવા બિન-કાર્યરત સમયગાળા માટે પ્રમાણસર કરવાની રહે છે.

૧૧. આ તબક્કે, સદર નિયમોના નિયમ ૧૨ ની જોગવાઈઓ સામેલ કરવાની જરૂર છે. તે નીચે મુજબ વંચાય છે:

“૧૨. ચૂકવવાપાત્ર સેસની ગણતરી કરવી. –

(૧) ચોક્કસ મહિના માટે ચૂકવવાપાત્ર સેસની ગણતરી અધિનિયમના પરિશિષ્ટ ૨ માં નિર્દિષ્ટ પ્રતિ મશીન અથવા માનવીય પ્રક્રિયા એકમ દીઠ સેસની રકમ મુજબ કરવામાં આવશે: શરત એ છે કે નવી નોંધાયેલ વ્યક્તિના કિસ્સામાં, પ્રથમ મહિના માટે ચૂકવવાપાત્ર સેસની ગણતરી તે મહિનાના કુલ દિવસોની સંખ્યા અને મશીનની સ્થાપનાની તારીખથી અથવા માનવીય પ્રક્રિયા એકમ શરૂ થવાની તારીખથી શરૂ થતા દિવસોની સંખ્યાને ધ્યાનમાં રાખીને પ્રો-રેટા ધોરણે કરવામાં આવશે, જેવો કેસ

હોય, અને આવો સેસ આવી સ્થાપના અથવા શરૂઆતના પાંચ દિવસની અંદર ચૂકવવામાં આવશે.

(૨) પેટા-નિયમ (૧) હેઠળ સેસની ગણતરી કરવાના હેતુ માટે, મશીનની મહત્તમ રેટેડ ઝડપ ફોર્મ એચ.એસ.એન.એસ. ડી.ઇ.સી.-૦૧ માં જાહેર કર્યા મુજબ અને યોગ્ય અધિકારી દ્વારા પુષ્ટિ કર્યા મુજબ મશીન દ્વારા પ્રાપ્ત કરી શકાય તેવી મહત્તમ ઝડપ તરીકે લેવામાં આવશે, ભલે તે મશીનનો ઉપયોગ કોઈપણ વજનના નિર્દિષ્ટ માલના ઉત્પાદન માટે કરવામાં આવતી વાસ્તવિક ઓપરેટિંગ ઝડપ ગમે તે હોય.

(૩) જ્યાં મહિના દરમિયાન વિવિધ વજનના નિર્દિષ્ટ માલના ઉત્પાદન માટે મશીનનો ઉપયોગ કરવામાં આવે છે, ત્યાં તે મહિના માટે તે મશીન માટે ચૂકવવાપાત્ર સેસની ગણતરી અધિનિયમના પરિશિષ્ટ ૨ માં નિર્દિષ્ટ કર્યા મુજબ ઉત્પાદિત પાઉચ અથવા ટીન અથવા કન્ટેનરના મહત્તમ વજનના સંદર્ભમાં કરવામાં આવશે.

(૪) મહિના દરમિયાન ફેક્ટરીમાં મશીન ઉમેરવા અથવા સ્થાપિત કરવા અથવા હટાવવા અથવા અનઇન્સ્ટોલ કરવાના કિસ્સામાં, પેટા-નિયમ (૧) હેઠળ સેસની ગણતરી કરવાના હેતુ માટે, મહિના માટે સ્થાપિત મશીનોની સંખ્યા મહિના દરમિયાન કોઈપણ દિવસે સ્થાપિત મહત્તમ સંખ્યામાં મશીનો તરીકે લેવામાં આવશે.”

૧૨. અરજદારો સદર નિયમોના નિયમ ૧૨ ના પેટા-નિયમ (૪) ની જોગવાઈઓથી નારાજ છે. સદર નિયમોના નિયમ ૧૨ ના પેટા-નિયમ (૪) નું નજીકથી વાંચન દર્શાવે છે કે સદર નિયમોના નિયમ ૧૨ ના પેટા-નિયમ (૧) હેઠળ સેસની ગણતરી માટે મહિના દરમિયાન ફેક્ટરીમાં “મશીન ઉમેરવા અથવા સ્થાપિત કરવા અથવા અનઈન્સ્ટોલ કરવા” ના કિસ્સામાં, મહિના માટે સ્થાપિત મશીનોની સંખ્યા મહિના દરમિયાન કોઈપણ દિવસે સ્થાપિત મહત્તમ સંખ્યામાં મશીનો તરીકે લેવી જરૂરી છે. આમ, સદર નિયમોના નિયમ ૧૨ ના પેટા-નિયમ (૪) ને સદર નિયમોના નિયમ ૧૨ ના પેટા-નિયમ (૧) ની જોગવાઈઓ સાથે જોડીને વાંચવો પડશે, અને સ્વતંત્ર રીતે વાંચી શકાય નહીં. સદર નિયમોનો નિયમ ૧૨(૧) ચોક્કસ મહિના માટે ચૂકવવાપાત્ર સેસનો સંદર્ભ આપે છે જેની ગણતરી અધિનિયમના પરિશિષ્ટ-૨ માં નિર્દિષ્ટ પ્રતિ મશીન અથવા માનવીય પ્રક્રિયા એકમ દીઠ સેસની રકમ મુજબ કરવામાં આવશે. સદર નિયમોના નિયમ ૧૨ ના પેટા-નિયમ (૧) ની શરત નવી નોંધાયેલ વ્યક્તિઓના કેસોનો સંદર્ભ આપે છે, અને આવા વ્યક્તિઓ દ્વારા પ્રથમ મહિના માટે ચૂકવવાપાત્ર સેસની ગણતરી તે મહિનાના કુલ દિવસોની સંખ્યા અને મશીનની સ્થાપનાની તારીખથી શરૂ થતા દિવસોની સંખ્યાને ધ્યાનમાં રાખીને પ્રો-રેટા ધોરણે કરવાની રહે છે. આમ, સદર નિયમોના નિયમ ૧૨ નું ઉત્તમ લક્ષણ એ સેસ એક્ટના પરિશિષ્ટ-૨ માં નિર્દિષ્ટ પ્રતિ મશીન અથવા માનવીય પ્રક્રિયા એકમ દીઠ સેસની રકમ મુજબ ચોક્કસ મહિના માટે સેસની ગણતરી છે. સેસ એક્ટના પરિશિષ્ટ-૨ નો સંબંધિત ભાગ નીચે મુજબ પુનઃઉત્પાદિત કરવામાં આવ્યો છે:

પરિશિષ્ટ ૨
[કલમો ૨(ઓ), ૪(૧), ૫ અને ૬ જુઓ] કોષ્ટક ૧
સંપૂર્ણ અથવા આંશિક રીતે મશીન-આધારિત પ્રક્રિયાને લાગુ

ક્રમ નં.	પ્રતિ મિનિટ પાઉચ અથવા ટીન અથવા કન્ટેનરની સંખ્યા (મશીનની મહત્તમ રેટેડ ઝડપ)	પ્રતિ પાઉચ અથવા ટીન અથવા કન્ટેનર દીઠ નિર્દિષ્ટ માલનું વજન	પ્રતિ મશીન દીઠ માસિક સેસની રકમ (રૂપિયા લાખમાં)
૧	૨	૩	૪
૧	૫૦૦ સુધી	૨.૫ ગ્રામ સુધી	૧૦૧.૦૦
		૨.૫ ગ્રામથી વધુ પરંતુ ૧૦ ગ્રામથી ઓછું	૩૬૪.૦૦
		૧૦ ગ્રામથી વધુ	૮૪૯.૦૦
૨	૫૦૧ થી ૧૦૦૦	૨.૫ ગ્રામ સુધી ૨.૫ ગ્રામથી વધુ પરંતુ ૧૦ ગ્રામથી ઓછું	૨૦૨.૦૦ ૭૨૮.૦૦
X	X	X	X

સેસ એક્ટનું પરિશિષ્ટ-૨ સેસ એક્ટની કલમ ૨(ઓ), ૪(૧), ૫ અને ૬ ના સંદર્ભમાં રચાયેલ છે, અને તે સદર નિયમોના નિયમ ૧૨ સાથે જોડાણ કડી છે. કોલમ-૨ પ્રતિ મિનિટ પાઉચ અથવા ટીન અથવા કન્ટેનરની સંખ્યા

(મશીનની મહત્તમ રેટેડ ઝડપ) નો સંદર્ભ આપે છે. કોલમ-૩ પાઉચ અથવા ટીન અથવા કન્ટેનર દીઠ નિર્દિષ્ટ માલના વજનનો સંદર્ભ આપે છે અને કોલમ-૪ પ્રતિ મશીન દીઠ માસિક સેસની રકમ (રૂપિયા લાખમાં) નિર્ધારિત કરે છે. આમ, પ્રતિ મશીન દીઠ માસિક સેસની રકમની ગણતરી કોલમ ૨ અને ૩ માં રહેલા બે ઘટકોના આધારે કરવામાં આવે છે જે પાઉચ અથવા ટીન અથવા કન્ટેનર દીઠ નિર્દિષ્ટ માલના વજન સાથે મશીન દ્વારા ઉત્પાદિત પાઉચ અથવા ટીન અથવા કન્ટેનરની સંખ્યા છે. આ નવી નોંધાયેલ કરદાતાને અને જેઓ ત્યારબાદ કાર્યરત મશીનો સ્થાપિત કરે છે તેમને પણ લાગુ પડે છે. અરજદારો સદર નિયમોના નિયમ ૧૨ ના પેટા-નિયમ (૪) ની જોગવાઈઓને ખોટી રીતે વાંચીને અલ્ટ્રા વાયર્સ જાહેર કરાવવા માંગે છે. અરજદારો મશીનોની ગણતરીથી નારાજ છે, જેની ગણતરી મહિના દરમિયાન સ્થાપિત થયેલા મહત્તમ મશીનો તરીકે કરવાની છે, ભલે આવા મશીનો મહિનાના અંતે સ્થાપિત થયા હોય.

અભિપ્રાય અને નિષ્કર્ષ :

૧૩. પ્રસ્તુત કેસમાં, ત્રણ મશીનોની સ્થાપના ૨૦.૦૩.૨૦૨૬ ના રોજ થઈ હતી. અરજદારો સેસ એક્ટની કલમ ૫ અને સદર નિયમોના નિયમ ૧૨ ના પેટા-નિયમ (૧) માં સ્થાન મેળવતા સેસ એક્ટના પરિશિષ્ટ-૨ સાથે વાંચતા સદર નિયમોના નિયમ ૧૨ ના પેટા-નિયમ (૧) ની જોગવાઈઓને અવગણીને કમળાવાળી આંખે સદર નિયમોના નિયમ ૧૨ ના પેટા-નિયમ (૪) ની જોગવાઈઓનું વાંચન કરી રહ્યા છે. સેસની ગણતરી કરદાતા દ્વારા માલના

ઉત્પાદન માટે સ્થાપિત મશીનોમાંથી થતા ઉત્પાદન પર વિશિષ્ટપણે આધારિત છે. પરિશિષ્ટ-૨, જે સેસ એક્ટની કલમ ૫ ની જોગવાઈઓ અને સદર નિયમોના નિયમ ૧૨ વચ્ચે જોડાણ કડી છે, તે પાઉચ, ટીન અથવા કન્ટેનર દીઠ નિર્દિષ્ટ માલના વજન સાથે મશીનોની મહત્તમ રેટેડ ઝડપે પાઉચ, ટીન અથવા કન્ટેનરની સંખ્યાના સંદર્ભમાં ઉત્પાદનના આધારે ગણતરી કરવા માટે સેસની રકમનો ઉલ્લેખ કરે છે. સેસની રકમની આવી ગણતરી અરજદારો દ્વારા રજૂ કર્યા મુજબ માત્ર મશીનોની સંખ્યા પર આધારિત નથી, પરંતુ કાર્યરત મશીનો દ્વારા પાઉચ, કન્ટેનર અથવા ટીનમાં વાસ્તવિક માલના ઉત્પાદન પર આધારિત છે.

૧૪. સદર નિયમોના નિયમ ૧૨ અને સેસ એક્ટના પરિશિષ્ટ-૨ સાથે જોડાયેલી સેસ એક્ટની કલમ ૫ નું સાકલ્યવાદી વાંચન પુષ્ટિ કરે છે કે સેસની ગણતરી મશીન સ્થાપનાની ચોક્કસ તારીખ અથવા સમય પર આધારિત નથી. તેના બદલે, તેની ગણતરી એક મહિના દરમિયાન સ્થાપિત તમામ મશીનોની કુલ ઉત્પાદન ક્ષમતા પર કરવામાં આવે છે જે તેમની મહત્તમ રેટેડ ઝડપે પાઉચ, કન્ટેનર અથવા ટીનમાં માલનું ઉત્પાદન કરવા સક્ષમ છે. પરિણામે, સદર નિયમોના નિયમ ૧૨(૪) ને એકલતામાં વાંચી શકાય નહીં અથવા અરજદારો સૂચવે છે તેમ માત્ર મશીનોની સ્થાપનાના કૃત્ય પૂરતો સીમિત રાખી શકાય નહીં. સદર નિયમોના નિયમ ૧૨(૪) નું શબ્દાંકન, ખાસ કરીને, “પેટા-નિયમ (૧) હેઠળ સેસની ગણતરીના હેતુ માટે” અભિવ્યક્તિ તે મહિનામાં તેમની ચોક્કસ સ્થાપના તારીખને ધ્યાનમાં લીધા વિના સ્થાપિત અને કાર્યરત મશીનો દ્વારા માલના ઉત્પાદન સાથે આંતરિક રીતે જોડાયેલ છે. ત્યારબાદ સેસ એક્ટના

પરિશિષ્ટ-૨ માં નિર્દિષ્ટ પરિબળો અનુસાર સેસની ગણતરી કરવામાં આવે છે. સદર નિયમોના નિયમ ૧૨(૪) હેઠળ, સેસ એક્ટના પરિશિષ્ટ-૨ માં સૂચિબદ્ધ માલના ઉત્પાદન માટે ઉપયોગમાં લેવાતા કાર્યરત મશીનોની કુલ સંખ્યાને સ્થાપિત મશીનોની મહત્તમ સંખ્યા તરીકે ગણવી આવશ્યક છે. જો અરજદારોની દલીલ સ્વીકારવામાં આવે, તો મહિનાના અંત તરફ સ્થાપિત મશીનો (જે અરજદારોના કેસમાં ૨૦.૦૩.૨૦૨૬ પછી સ્થાપિત કરવામાં આવ્યા હતા) પાઉચ, ટીન અથવા કન્ટેનરમાં પાન મસાલાનું ઉત્પાદન અથવા પેકેજ કરવા માટે સક્રિયપણે ઉપયોગમાં લેવાતા હોવા છતાં સેસ ગણતરીમાંથી બાકાત રહેશે. આ સેસ જવાબદારીનો એકમાત્ર અપવાદ સેસ એક્ટની કલમ ૫(૭) માં જોવા મળે છે, જે જો કોઈ મશીન સતત ૧૫ દિવસ કે તેથી વધુ સમયગાળા માટે બિન-કાર્યરત રહે તો જ સેસમાં પ્રમાણસર મુકિત આપે છે. અરજદારો એવો દાવો કરતા નથી કે ૨૦.૦૩.૨૦૨૬ પછી સ્થાપિત મશીનો બિન-કાર્યરત હતા; તેનાથી વિપરીત, અરજદારો ભારપૂર્વક જણાવે છે કે તેઓ તે તારીખ પછી સંપૂર્ણપણે કાર્યરત હતા. તેથી, ભલે મશીનો મહિનાના અંતે સ્થાપિત થયા હોય, જો તેઓ સદર નિયમોના નિયમ ૧૨(૪) મુજબ માલના ઉત્પાદનમાં ઉપયોગમાં લેવાય તો તેમને સેસ ગણતરીમાં સામેલ કરવા જ જોઈએ. સેસ એક્ટની કલમ ૫(૭) માં ઉપયોગમાં લેવાયેલા "બિન-કાર્યરત" શબ્દનો અર્થ મહિનાના અંતે સ્થાપિત કાર્યરત મશીનો સુધી લંબાવી શકાય નહીં, કે ન તો તેને નવા નોંધાયેલા કરદાતા સુધી લંબાવી શકાય જે મહિના દરમિયાન કોઈપણ સમયે મશીનો સ્થાપિત કરે છે. વધુમાં, કાનૂની કલ્પના (ડીમિંગ ફિક્શન) દ્વારા એવી દલીલ

કરી શકાય નહીં કે આ મશીનો મહિનાના અંતમાં સ્થાપિત થયા હોવાથી, તેઓ પ્રારંભિક સમયગાળા માટે "બિન-કાર્યરત" હોવાનું કહી શકાય, અને તેથી, તેમને સદર નિયમોના નિયમ ૧૨(૪) ના દાયરામાંથી બાકાત રાખવા જોઈએ, અને તેમાંથી ઉત્પાદિત માલને સેસમાંથી બાકાત રાખવો જોઈએ. "બિન-કાર્યરત" શબ્દ માત્ર તેવા મશીનોને લાગુ પડે છે જે કાર્યરત બનતા પહેલા તેમની સ્થાપના પછી ૧૫ દિવસ કે તેથી વધુ સમયગાળા માટે આવા દરજ્જામાં રહ્યા હોય, અને તેવા મશીનોને નહીં જે મહિનાના અંતમાં સ્થાપિત થાય છે અને કાર્યરત કરવામાં આવે છે. અરજદારો કાયદામાં એવું કંઈક વાંચવા માંગે છે જે ધારાસભાનો ઇરાદો નહોતો. સ્થાપિત કાર્યરત મશીનો દ્વારા ઉત્પાદિત માલમાંથી સેસની ગણતરી અને સ્થાપના પછી બિન-કાર્યરત રહેતા માલ અંગે નિયમોમાં સ્પષ્ટ સીમાંકન છે.

૧૫. સ્ટેટ ઓફ તમિલનાડુ અને અન્ય વિ. પી. કૃષ્ણામૂર્તિ અને અન્ય (૨૦૦૬) ૪ એસ.સી.સી. ૫૧૭ ના કેસના નિર્ણયમાં, સર્વોચ્ચ અદાલતે વિનિયમો સહિત ગૌણ કાયદાની માન્યતા નક્કી કરતી વખતે નીચેના સિદ્ધાંતો પ્રતિપાદિત કર્યા છે. તે નીચે મુજબ વંચાય છે:

"૧૫. ગૌણ કાયદાની બંધારણીયતા અથવા માન્યતાની તરફેણમાં ધારણા છે અને જે તેના પર હુમલો કરે છે તેના પર તે અમાન્ય છે તે દર્શાવવાનો બોજ છે. એ પણ સારી રીતે માન્ય છે કે નીચેના આધારો પૈકી કોઈપણ હેઠળ ગૌણ કાયદાને પડકારી શકાય છે:

(એ) ગોંણ કાયદો બનાવવાની કાયદાકીય ક્ષમતાનો અભાવ.

(બી) ભારતના બંધારણ હેઠળ ખાતરી આપવામાં આવેલા મૂળભૂત અધિકારોનું ઉલ્લંઘન.

(સી) ભારતના બંધારણની કોઈપણ જોગવાઈનું ઉલ્લંઘન.

(ડી) જે કાયદા હેઠળ તે બનાવવામાં આવ્યો છે તેને અનુરૂપ ન થવું અથવા સક્ષમ કાયદા દ્વારા આપવામાં આવેલી સત્તાની મર્યાદાઓ ઓળંગવી.

(ઈ) દેશના કાયદાઓ, એટલે કે કોઈપણ અધિનિયમ સાથે વિરોધાભાસ.

(એફ) સ્પષ્ટ મનસ્વીપણું/અવાજબીપણું (એ હદ સુધી જ્યાં કોર્ટ કહી શકે કે ધારાસભાએ આવા નિયમો બનાવવાની સત્તા આપવાનો ક્યારેય ઇરાદો રાખ્યો ન હતો)

૧૬ ગોંણ કાયદાની માન્યતા પર વિચાર કરતી અદાલતે સક્ષમ કાયદાની પ્રકૃતિ, ઉદ્દેશ્ય અને યોજના તેમજ અધિનિયમ હેઠળ સત્તા જે ક્ષેત્ર પર સોંપવામાં આવી છે તે ક્ષેત્રને ધ્યાનમાં લેવું પડશે અને પછી નક્કી કરવું પડશે કે શું ગોંણ કાયદો મૂળ કાયદાને અનુરૂપ છે કે નહીં. જ્યાં કોઈ નિયમ સીધો કાયદાની ફરજિયાત જોગવાઈ સાથે અસંગત હોય, ત્યાં અલબત્ત, અદાલતનું કાર્ય સરળ અને સહજ છે. પરંતુ જ્યાં દલીલ એવી હોય કે નિયમની અસંગતતા અથવા બિન-અનુરૂપતા સક્ષમ કાયદાની

કોઈપણ ચોક્કસ જોગવાઈના સંદર્ભમાં નથી, પરંતુ મૂળ કાયદાના ઉદ્દેશ્ય અને યોજના સાથે છે, ત્યાં અદાલતે અમાન્યતા જાહેર કરતા પહેલા સાવધાનીપૂર્વક આગળ વધવું જોઈએ.”

૧૬. અરજદારોના કથન મુજબ, સદર નિયમોના નિયમ ૧૨(જ) ની માન્યતા પરનો પ્રશ્ન, વધુમાં વધુ, સિદ્ધાંત (ડી) અને (ઈ) હેઠળ આવશે. જો કે, અમને જણાતું નથી કે સદર નિયમોનો નિયમ ૧૨(જ) એ અધિનિયમની સક્ષમ જોગવાઈઓના ઉદ્દેશ્યમાં છે, કે ન તો આ નિયમ સ્પષ્ટ મનસ્વીતા અથવા અવાજબીપણું દર્શાવે છે. વૈધાનિક જોગવાઈઓની યોજનાનો ઉદ્દેશ્ય આપેલ મહિનામાં સ્થાપિત અને કાર્યરત મશીનોના આધારે માલના ઉત્પાદન પર સેસ વસૂલવાનો છે. અરજદારોએ અધિનિયમ અને નિયમોની જોગવાઈઓનું ખોટું અર્થઘટન કર્યું છે.

૧૭. આમ, વૈધાનિક યોજનાના સમગ્ર વિશ્લેષણ પર, અમને જણાતું નથી કે સદર નિયમોનો નિયમ ૧૨(જ) સેસ એક્ટની કલમો ૪, ૫ અથવા ૩૫ અને તેના પરિશિષ્ટ-૨ અથવા ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ ૧૪ અને ૧૯(૧) (જી) ની સત્તા બહારનો છે. જ્યાં સુધી તારીખ ૨૨.૦૪.૨૦૨૬ ના વાદગ્રસ્ત હુકમને પડકારવાનો સંબંધ છે, અરજદારો પાસે સદર નિયમોના નિયમ ૨૯ ની જોગવાઈઓ હેઠળ એપેલેટ ઓથોરિટી સમક્ષ અપીલ દાખલ કરવાનો સમાન અસરકારક ઉપાય છે.

૧૮. ઉપરોક્ત વિશ્લેષણ અને અવલોકનોના પ્રકાશમાં, રિટ અરજી ફગાવી દેવામાં આવે છે.

(એ. એસ. સુપેહિયા, ન્યાયમૂર્તિ)

(વૈભવી ડી. નાણાવટી, ન્યાયમૂર્તિ)

This judgment has been translated using an AI-assisted translation tool.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====